

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen
Møte mandag den 7 juli 1947 kl. 18.

Formann: W o l d .

Der ble foretatt navneopprop og følgende medlemmer var fraværende: Konrad Knudsen, Eugen Pettersen og Natvig Pedersen.

Formannen: Dette møte i den utvidede utenrikskomite er sammenkalt etter anmodning av utenriksministeren, som vil gi komiteen en utredning angående den utenrikspolitiske situasjon, spesielt da med henblikk på møtet i Paris, som Norge også er innkalt til.

Jeg vil få lov igjen å innskjerpe at dette er et hemmelig møte, og plikten til å hemmeligholde alt det som her behandles.

Utenriksminister Lange: Fredag kl. ½ 3 kom den franske og den britiske ambassadør sammen opp i Utenriksdepartementet for å overrekke innbydelse fra sine to regjeringer til Norge til å delta i et møte i Paris lørdag den 12 ds., hvor man skal gå i vei med å skape et særskilt maskineri for å utarbeide en oversikt over hvor langt Europas land - d.v.s. de av dem som ønsker å delta - er i stand til å hjelpe seg selv og greie sine gjenreisningsbehov selv gjennom innbyrdes samarbeid, og hvor langt det vil være behov for hjelp fra land utenom Europa, i første rekke da de Forente Stater. Dermed må vi også ta standpunkt til det som har vært kalt Marshallplanen, til tross for at det jo er svært lite av noen plan i det hele tatt.

Jeg tror det vil være nyttig ganske kort å rekapitulere gangen i denne såkalte planen, fra den ble lansert som en prøveballong av utenriksminister Marshall i hans tale i Harvard den 5 juni i år. Den talen er ganske kort, og den har stått gjengitt praktisk talt in extenso i norske aviser, så det skulle ikke være nødvendig for meg å sitere den hele. Det er et par springende punkter i denne talen som jeg tror det er nyttig å ha in mente.

Det er for det første det Marshall sa om at ved fastsettelsen av behovene for gjenreisningen i Europa har tapet av menneskeliv og det materielle tap vært korrekt anslått, men i de siste måneder er det blitt åpenbart at disse synlige ødeleggelser sannsynligvis er mindre allikevel enn forrykningene i hele den europeiske økonomis indre struktur. Jeg tror det er viktig å være klar over det, for jeg tror det er den bærende tanke i det man kan kalle Marshallplanen, at her er det ikke spørsmål bare om å undersøke de individuelle hjelpebehov hos hvert enkelt land, men meningen er å gi støtet til et arbeid med en rekonstruksjon av selve den europeiske økonomis struktur. Det kommer tydelig frem at det er tanken, også i flere

andre avsnitt, hvor Marshall understreker at hovedformålet med den hjelp som han mener at Amerika i sin egen interesse bør yde, ikke som hittil - og da tenker han sikkert på UNRRA-hjelpen - må være å lindre nød i første rekke, men det må være å hjelpe Europa til å komme på fote igjen, altså hjelp til selvhjelp. Og endelig kommer den samme tanke igjen på slutten av talen, hvor han understreker så sterkt at initiativet til å utarbeide en plan for Europas gjenreisning må komme fra Europa selv, det må være Europa selv som bestemmer om det ønsker å samarbeide seg om en plan, og så går i gang med å utarbeide denne plan, for så på grunnlag av en slik undersøkelse av egne hjelpekilder og egen evne å henvende seg til de Forente Stater om den hjelp som en slik gjenreisningsplan ville forutsette derfra. I denne første talen sluttet Marshall med å si at programmet bør være et fellesprogram, som et antall - hvis ikke alle - europeiske nasjoner bør bli enige om.

Dette etterlot en viss uklarhet, og etter initiativ såvidt jeg kan skjønne, fra den britiske utenriksminister klargjorde så Marshall hva tanken i så måte var, gjennom uttalelser på en pressekonferanse den 12 juni, hvor han sa at "med Europas land mente jeg i denne forbindelse alle land vest for Asia". Dermed syntes det fastslått at tanken fra Marshalls side var at det ønskelige, målet, måtte være at alle land i Europa, både i Øst-Europa og i Vest-Europa, skulle prøve å finne sammen om en slik gjenreisningsplan.

Det neste som skjedde, var så at utenriksminister Bevin et par dager etter denne siste erklæring fra Marshall reiste til Paris, hvor han i to dager samrødde seg med den franske utenriksminister, og hvor de i fellesskap ble enige om å innby Sovjet-Samveldets utenriksminister til møte i Paris i den uken som begynte den 23 juni. Vi husker alle sammen i hvilken spenning vi gikk i dagene mellom denne innbydelse og Molotovs svar, og jeg tror vi alle sammen også husker hvor glade vi var den dag, mandag 23 juni, da det ble gjort kjent at Sovjet-Samveldets utenriksminister hadde svart ja og ville komme til Paris for å drøfte muligheten av å finne fram til en felles økonomisk plan for Europas gjenreisning. Så trådte da de tre utenriksministre sammen i Paris den 27 og i løpet av seks dager, til og med den 2 juli, ble det konstatert at det ikke var mulig for dem å komme til enighet, idet den britiske og franske utenriksminister i hovedtrekkene gikk inn for én oppfatning av hvordan dette samarbeid måtte legges an, mens Sovjet-Samveldets utenriksminister hevdet en sterkt avvikende oppfatning.

Jeg tror den greieste måten å gjøre rede for disse forskjellige avvikende oppfatningene, er at jeg siterer i hovedsaken den innbydelsen som er kommet fra Storbritannia og Frankrike i form av en note med annekse, og en henvendelse, et notat til orientering, som Sovjet-Samveldets ambassadør overrakte meg lørdag ettermiddag kl. 6, hvor Sovjet-Samveldets syn på det hele kommer ganske

klart til uttrykk. Men før jeg siterer disse to dokumentene, vil jeg gjerne også minne om hvor skuffet vi var, da meldingen kom fra Paris om at dette forsøket på å skape et økonomiske samarbeid for hele Europa, ikke hadde ført fram. Like glade som vi var, da vi fikk vite at Molotov hadde svart ja til å reise til Paris, like skuffet var vi vel, da vi fikk vite at det ikke hadde lykkes å komme fram til enighet.

Den innbydelse som vi har fått, lyder i hovedsaken slik - jeg skal lese selve noten med innbydelsen og føye inn et par utfyllende opplysninger som står i annekset til noten:

"Hans Majestets Regjering i det Forente Kongerike og den Franske Regjering har undersøkt de forslag som De Forente Staters utenriksminister fremsatte i sin tale ved Harvard Universitet den 5 juni. De to Regjeringer erkjenner at Europa må ta initiativet i gjenreisningsarbeidet og at det derfor er av avgjørende betydning at det snarest mulig blir satt opp et program som omfatter både Europas hjelpekilder og dets behov. Etter de to Regjeringers oppfatning må en midlertidig organisasjon bli opprettet for å samle de opplysninger som et slikt program vil bli bygget på.

Alle de Europeiske Stater med foreløpig unntagelse av Spania blir nu anmodet om av egen fri vilje å ta del i det arbeid som således må gjøres."

Denne midlertidige organisasjon "skulle bestå av en samarbeidskomite med den oppgave å samordne de spesielle underkomiteers arbeid med visse varer eller områder av den økonomiske virksomhet. Samarbeidskomiteen skulle bestå av representanter for det Forente Kongerike, Frankrike og visse andre Europeiske Stater."

Det er altså ikke der spesifisert noe antall. Det har fra forskjellig hold vært antydnet 4, uten at det kommer tydelig fram i noen av dokumentene, at man har festet seg ved noe bestemt antall.

Videre heter det:

"Den - altså Samarbeidskomiteen - skulle således som den amerikanske utenriksminister selv har antydnet søke De Forente Staters vennskapelige bistand ved utarbeidelsen av programmet.

Fire underkomiteer skulle bli nedsatt for å bistå samarbeidskomiteen i dens arbeid på følgende områder:

- I. Matvarer og landbruk.
- II. Brensel og kraft.
- III. Jern og stål.
- IV. Transport.

Underkomiteene skulle bestå av representanter for visse av de Europeiske Stater som har særlige interesser på hvert av de førnevnte områder."

Der igjen overlates det altså til det møte som skal tre sammen i Paris den 12 juli og som forutsettes å være

ferdig med sitt arbeid den 15de, å avgjøre antallet av medlemmer i denne samarbeidskomite, for det første hvem som der skal være med, hvor mange, og likedan hvem og hvor mange av de deltagende stater som skal være med i hver av de fire underkomiteer. Der kan det tenkes, som jeg alt har sett av pressemeldinger det er skjedd for Italiias vedkommende, at stater som tar imot innbydelsen, vil foreslå enda flere underkomiteer opprettet for spesielle områder av det økonomiske liv. Det vil det da bli dette forberedende møtes sak å ta standpunkt til.

Som det heter i noten:

"Hans Majestets Regjering og den Franske Regjering vil innby representanter oppnevnt av de land som er villig til å delta, til et møte i Paris 12 juli for å avgjøre sammensetningen av samarbeidskomiteen og underkomiteene. Denne samarbeidskomite og de særlige underkomiteer vil møte i Paris og begynne arbeidet den 15 s.m. Samarbeidskomiteens rapport skulle bli satt opp i god tid slik at den senest 1 september 1947 kan bli forelagt De Forente Staters Regjering."

Det er ganske opplagt at en arbeider under et visst tidspress med tanke på at kommende år i De Forente Stater er valgår, og at hvis det skal være noen mulighet for å få brakt resultatet av de europeiske overlegninger fram for den amerikanske kongress, må det skje i høst, i et år som ikke er valgår. Det er det samme press som forsåvidt gjør seg gjeldende i forbindelse med ITO-forhandlingene i Genève, hvor det også blir hevdet fra amerikansk side, at hvis man skal ha noen sjanse til å få i stand denne organisasjon i kommende år og få gjennom de tollnedsettelse som nå tilbys fra amerikansk side, må det alt bringes fram for Kongressen i inneværende år.

Så står det videre:

"Den Økonomiske Kommisjon for Europa vil på sitt forestående møte bli underrettet om denne organisasjons opprettelse. Komiteen og underkomiteene vil være i kontakt med De Forente Nasjoners organisasjon og de særorganisasjoner som hører under denne, og med de eksisterende mellomstatlige organisasjoner."

I denne sammenheng vil jeg gjerne henlede oppmerksomheten på det som generalsekretær Trygve Lie opplyste til pressen like før han forlot De Forente Stater, at på ethvert stadium under utviklingen av denne sak, har den britiske og den franske regjering holdt De Forente Nasjoners organisasjon underrettet om de skritt de foretok seg.

Videre heter det her i noten:

"I forvissningen om at herr Marshalls forslag er av interesse for Europa som et hele, at bistand fra De Forente Stater i vesentlig grad vil lette arbeidet med Europas gjenreisning og at slik bistand er avhengig av at de Europeiske Nasjoner gjør et tiltak for å

samarbeide og for å hjelpe hverandre, har Hans Majestets Regjering og den Franske Regjering den ære å innby Norges Regjering til å ta del i det administrative apparat som det er deres ønske må bli etablert."

Så det vi i virkeligheten svarer på, når vi svarer på denne innbydelsen, er om vi er villige til å delta i det administrative apparat som det er den franske og den britiske regjeringens ønske å se opprettet på dette møte i Paris 12 juli for at de så skal kunne gå i gang med sitt arbeid den 15 denne måned.

Endelig sies det:

"De to Regjeringer finner det under omstendighetene særlig ønskelig å bli meddelt den Norske Regjeringens svar om mulig før 10 juli.

Forslag vedrørende det administrative apparat som skal etableres er gjengitt i vedlegget til denne note."

Så er det da i vedlegget gitt en mer utførlig utformning av forslaget om dette administrative apparat. Videre er der - sikkert med tanke på de argumenter som ble ført fram mot dette forslag fra utenriksminister Molotov under Pariskonferansen - nærmere presisert forholdet mellom den enkelte deltagende stat og denne temporære organisasjon, idet det står i annekset:

"En særlig organisasjon vil bli dannet for hurtig å skaffe til veie de opplysninger som trengs til å sette opp en plan som viser Europas tilgjengelige hjelpekilder og behov. Alle europeiske stater som ønsker det, kan samarbeide med denne organisasjon. Den vil ikke blande seg inn i disse staters indre saker, og den vil ikke ta noe skritt som kunne oppfattes som en krenkelse av deres suverenitet. Det vil ikke bli lagt noen begrensninger med hensyn til en ønsket utvidelse av den europeiske handel."

Det er da i hovedsaken det som foreligger fra de to innbydende regjeringer, og jeg skal nu gå over til å referere det notat - det ble ikke kalt en note, det ble kalt en "communication", en meddelelse - som Sovjet-Samveldets ambassadør overrakte lørdag ettermiddag. Jeg tror det er likeså godt at jeg leser det opp i sin helhet.

"Vi anser det for nødvendig å underrette Dem om de spørsmål som ble behandlet på det nylig stedfundne 3-Ministtermøte i Paris i samband med det kjente forslag av Marshall om ytelse av kreditt og annen hjelp til de europeiske land.

Som det er kjent fra pressen har Sovjetregjeringen helt fra begynnelsen av ikke hatt særlig tillit til dette foretakende."

- Der er brukt et ord som kan oversettes både med "foretak" og med "forslag". -

"Både fordi at franskmennene og engelskmennene allerede før åpningen av møtet tydeligvis var kommet

til enighet med de Forente Stater bak SSSR's rygg, og fordi det i selve erklæringen fra Marshall hverken var gjort rede for vilkårene eller for omfanget av kreditten, og endelig heller ikke for selve kredittens art."

- Der er igjen brukt et ord som både kan oversettes med "kredittens art" og "kredittens realitet", altså om det virkelig er noe i den i det hele tatt. -

"Ikke desto mindre sendte Sovjetregjeringen sin delegasjon til dette møtet for å klarlegge situasjonen, vilkårene, omfanget og kredittens art, for deretter på dette grunnlag å nå fram til en bestemt innstilling.

Under det arbeid som ble gjort av 3-ministermøtet, som varte 6 dager, viste det seg at USA foreløpig ikke gir noensomhelst opplysninger hverken om vilkårene for kreditten, dens omfang eller art. Det er samtidig uvisst om kongressen vil gå med på at slik kreditt ytes og på hvilke vilkår dette eventuelt vil skje.

Derimot gir USA uttrykk for krav om at det skal opprettes en ledende" - står det her, det var det uttrykk som ble brukt fra engelsk side, "steering committee", som nu i dokumentene er blitt til "samarbeidskomiteen" - "en samarbeidskomite som skal utarbeide et økonomisk program for de europeiske land og fastslå de ressurser til hvert land i Vest-Europa som vil kunne nyttiggjøres for gjennomførelsen av dette program ved siden av ressurser som vil bli stillet til rådighet av USA.

SSSR's delegasjon så i disse krav et ønske om å blande seg inn i de europeiske staters indre anliggender, pålegge dem å følge et program, vanskeliggjøre for dem å avsette overskudd dit hvor de selv ønsket, og på denne måten gjøre disse lands økonomi avhengig av USA's interesser.

Det er klart at SSSR's delegasjon ikke kunne være med på dette. SSSR's delegasjon regnet med at det fremfor alt var nødvendig å klarlegge kredittens art, vilkår og omfang, og deretter spørre de europeiske land om deres kredittbehov og så til slutt på grunnlag av deres erklæringer sette opp et samlet program som så langt som mulig burde tilfredsstilles for regning av kreditter fra USA. Herved ville de europeiske land beholde herredømmet over sin økonomi og ville kunne disponere fritt over sine ressurser og disses overskudd.

I betraktning av en slik alvorlig uoverensstemmelse mellom Storbritannias og Frankrikes stilling og Sovjet-Samveldets viste det seg umulig å nå fram til enighet.

Sovjetregjeringen har ansett det for nødvendig å gi Dem disse opplysninger, blandt annet i betraktning

av den kjennsgjerning at engelskmennene og franskmennene, etter foreliggende meldinger, sammenkaller en konferanse av europeiske stater til 12 juli, og at en der tydeligvis skal drøfte de samme spørsmål som ble drøftet av 3-Ministermøtet i Paris."

Det var notatets innhold, og der ble ikke knyttet noen ytterligere kommentar til det, det ble overlevert til underretning.

I og for seg er det kanskje ikke, på bakgrunn av alt vi har opplevet i den internasjonale politikken i det siste halve år, så underlig at utfallet av forhandlingene mellom de 3 utenriksministrene i Paris ble det det ble. Jeg synes at selve disse dokumentene taler sitt tydelige sprog om grunnen: den dype mistilliten som rår, at en bak hvert ord og forslag aner eller forutsetter hensikter som ikke kommer tydelig til uttrykk.

Når Norge skal ta stilling til denne innbydelsen, har vi i Regjeringen sett det slik at i det svaret vi gir på om vi vil være med i dette arbeidet, og eventuelt om på hvilke vilkår vi vil være med, ligger det ikke og må det ikke ligge noen standpunkttagen til noen politisk blokkdannelse, enten tilslutning til noen politisk vestblokk eller, hvis vi sier nei, tilslutning til noen politisk østblokk. Vi må se på det først og fremst ut fra vår økonomiske situasjon og våre økonomiske interesser, og vi må også se det i relasjon til det som vi hele tiden har understreket som hovedlinjen i vår internasjonale politikk, at vi vil være med og hjelpe til å støtte og styrke og utvikle de Forente Nasjoners organisasjon og alle dens organer, så langt vår evne rekker.

Såvidt en kan se av det som hittil foreligger, dels i form av offisielle eller halvt offisielle svar, og dels i form av meddelelser som er kommet underhånden, kommer begge våre naboland, Danmark og Sverige, ganske sikkert til å svare ja, og vi kan også regne sikkert med at Be-Ne-Lux, som de nu kalles, altså Belgia, Holland og Luxemburg, svarer ja. Det ser ut til at Sveits svarer ja til å være med, det ser videre ut til at Portugal og Italia ganske sikkert kommer med. Spania er ikke innbudt. Den østerrikske regjering skal etter foreliggende meldinger ha et sterkt ønske om å være med, uten at vi har fått det absolutt bekreftet, og det er tegn som tyder på at både Tsjekkoslovariets og Polens regjeringer meget sterkt ønsker å kunne delta i møtet i Paris.

Hele vår utenriksøkonomi er i så overveiende grad orientert mot de land som en må regne med vil gå med i dette samarbeid, at jeg for så vidt tror at Norge ikke har noe valg, hvis en ser på det rent økonomisk, og jeg tror også at det ville være galt av oss å stille oss utenfor et forsøk på å finne ut, om mulighetene er til stede for en nærmere integrering av de enkelte nasjonale økonomier i Europa med sikte på at Europa gjennom en slik samordning av de enkelte lands økonomier kan hjelpe seg selv og dermed

bli mindre avhengig på lengere sikt av økonomisk hjelp utenfra. Jeg tror for min del, etter å ha fulgt meget nøye med i utviklingen av saken i Storbritannia, at dette i høy grad også er den britiske regjerings motiv, når den har tatt initiativet og driver denne saken fram med slik kraft som den gjør. En må vel kunne si at det har vært tydelig gitt til kjenne at Storbritannias stilling er den, at hvis ikke en slik samlet europeisk plan kommer i stand, hvorved amerikansk hjelp i form av levering av varer på kreditt kommer som en felles hjelp til så vidt mulig hele Europa, er den britiske regjering i den tvangssituasjon at den i løpet av meget kort tid, allerede i løpet av kommende år og sannsynligvis alt i første halvår 1948, vil måtte henvende seg til De Forente Stater om et dollarlån på rent nasjonal basis. Og jeg forstår det slik at vurderingen i den britiske regjering er den at et slikt dollarlån til Storbritannia alene vil gjøre Storbritannia langt mere avhengig politisk av De Forente Stater enn om en amerikanske støtte kommer som et ledd i en samlet plan for en rekke europeiske land.

Det er min vurdering av tankegangen i Storbritannia i denne sammenheng, og jeg vil si for mitt personlige vedkommende at jeg tror det er en riktig vurdering.

Hvis vi nå skal se på vår egen stilling, tror jeg at vi kan si at under visse forutsetninger behøver vi, for de nærmeste halvannet år framover, med de planer vi arbeider etter, ikke ytterligere amerikanske kreditter. Under forutsetning av at vi greier å øke vår tømmeravvirkning til 8 millioner kubikkmeter i neste sesong og videre under forutsetning av at vi på visse områder kanskje pålegger oss en viss innskrenkning i vårt eget forbruk, skulle det etter Regjeringens vurdering ligge innenfor mulighetens grenser å greie oss med det vi har av valutaeserver og det vi kan regne med å tjene inn av valuta, i et hvert fall ut 1948. Ut over det tidspunkt er det vanskelig å si noe med noen sikkerhet. Vi må vel regne med som sannsynlig at skal vi greie å gjennomføre hele vår gjenreisning, vil vi over en lengere periode også ha bruk for amerikansk kreditt i en eller annen form. Men vi kunne vel kanskje si som så, at det har vist seg at vi står så vidt godt på det internasjonale lånemarked, også på det amerikanske lånemarked, at vi måtte kunne tenke oss å få den kreditt videre framover som måtte trenges, på rent kommersiell grunn.

Man kan kanskje til en viss grad si at vi ikke er pokka nødt til å gå med i dette i dag. Men selv om det vel kanskje kan sies at vi ikke er pokka nødt, tror jeg det er riktig av oss - og det har Regjeringen sluttet seg til - å gå inn i dette samarbeid, men ikke uten å poengtere en del ganske bestemte synspunkter.

For det første må vi understreke det som allerede står i innbydelsesdokumentene, at vår forutsetning er at det midlertidige apparat som blir satt opp, ikke kommer til å

blande seg inn i de deltagende staters indre saker, og ikke tar skritt som kan oppfattes som en krenking av deres suverenitet. Og videre at vi går med under den uttrykkelige forutsetning som her er tatt med, at det ikke vil bli fattet vedtak som fører til innskrenkninger med hensyn til den indre samhandel mellom europeiske land eller legger hindringer i veien for en ønsket utvidelse av samhandelen mellom europeiske land. Vi må videre, er det Regjeringens oppfatning, tydelig understreke, idet vi går med, at vi ikke har oppgitt håpet om at denne plan kan komme til å omfatte hele Europa, at døren må holdes åpen for et slikt omfattende europeisk samarbeid. Og vi må endelig gi uttrykk for at vi ser på den økonomiske kommisjon for Europa, F.N.'s organ, opprettet av det økonomiske og sosiale råd så sent som i mars dette år, vi ser på Europakommisjonen og dens tekniske apparat som et meget vel egnet apparat til å delta i utarbeidingen av et slikt gjenreisningsprogram for de europeiske land, og at det derfor på et så tidlig tidspunkt som mulig bør finnes fram til former for å trekke inn den ekspertkunnskap som alt er samlet i den økonomiske kommisjon for Europa og utnytte det materiale som der er samlet, under utarbeiding av en gjenreisningsplan.

Jeg kunne også tenke meg at en skulle presisere, at hvis dette arbeide fører fram til en samlet plan, og det blir spørsmål om et organ for å administrere den hjelp som blir gitt som en felles hjelp til de europeiske land som et kollektiv, så vil det være naturlig at som det permanente organ for å administrere denne hjelpeplan over fire år burde den økonomiske kommisjon for Europa spille sin selvfølgelige rolle, sånn at dette som nå stables på benene enkom for å slå fast behovene, blir det rent midlertidige som det i innbydelsen heter at det skal være.

Jeg sier dette uten at jeg på noen måte personlig, eller uten at Regjeringen har låst seg fast til noen formulering. Vi har sett det slik at i denne saken er det så viktig å kunne opptre med den tyngde som det gir å være flere samlet, at den norske regjering har tatt initiativet til at det onsdag blir holdt et møte mellom utenriksministrene og ett regjeringsmedlem til fra hvert av de nordiske land sammen med en del av de økonomiske fagfolkene som har best oversikt over våre tilganger, våre hjelpekilder og våre behov, for at vi under det møte i København onsdag skal samrå oss om en felles holdning, både hvor det gjelder de eventuelle reservasjoner som vi skal ta, idet vi svarer ja til å reise til Paris, og en felles holdning med hensyn til hva vi skal arbeide for å prøve å oppnå positivt på møtet i Paris. Jeg har allerede hatt kontakt både med København og Stockholm og konstatert at de tanker som jeg her har gitt uttrykk for, stort sett, i alle hovedtrekk går parallelt med de tanker som gjør seg gjeldende i sammenheng med Paris-møtet både i Stockholm og København.

Til sist bare en mere teknisk ting som allikevel har politisk betydning: Det stod i noen aviser fredag morgen at en ventet at utenriksministrene fra de land som nå ble innbudt, skulle møte i Paris til dette møte fra 12 juli og de nærmeste dager fremover. I noten som er innbydelsen, vil man ha lagt merke til at det ikke står noe om det. Jeg spurte uttrykkelig om det var noen slik forutsetning; det ble svart nei, absolutt ikke, og i dag er det kommet en presisering fra fransk hold at man går ut fra at det ikke blir noe møte av politikere, men av eksperter helt fra begynnelsen. Jeg har da også vært i kontakt med Stockholm - jeg har ennå ikke fått kontakt med København - men den svenske regjering og den norske regjering er enig om at vi, hver for vår del, ikke sender noe regjeringsmedlem ned til Paris. Vi sender økonomiske og handelspolitiske fagfolk, som så etter instruks fra regjeringen kan gi uttrykk for de politiske synsmåter som vi ønsker å hevde særlig i forbindelse med den økonomiske kommisjon for Europa. Nettopp ved å sende en slik delegasjon, understreker vi at vi ikke i dette legger noen politisk stillingtagen til noen blokkdannelse av noen art.

Dette er det jeg tror jeg kan si til orientering på dette stadium. Vi er blitt enige i Regjeringen om at finansministeren og jeg skulle reise herfra til København med byråsjef Bjerve som har stått for nasjonalbudsjettarbeidet, og derfor har den beste oversikt over behov og tilganger, og ekspedisjonssjef Ræder. Vi er videre blitt enig om at vi allerede i morgen skal meddele den franske og den britiske regjering - hvis det ikke er noen innvendinger mot det her - at vi kommer til å delta i Paris, men at vi gjerne vil få vente til torsdag, etter å ha samrådd oss med den svenske og den danske regjeringsrepresentanter i København med å formulere vårt offisielle svar.

Formannen: Jeg skal få lov å takke utenriksministeren for den interessante redegjørelse han har gitt oss i denne, man må vel kunne si meget viktige sak. Jeg skal høre om det er noen av komiteens medlemmer som ønsker å uttale seg i anledning av utenriksministerens redegjørelse?

Utheim: Når utenriksministeren har forelagt dette spørsmål for den utvidede utenrikskomite, går jeg ut fra det var for å høre hvordan vi ser på spørsmålet, og da vil jeg for min part si at jeg intet har å bemerke til det som her foreslås oss. Jeg er enig i at Norge mottar innbydelsen til denne konferanse i Paris. Jeg er meget enig i den sterke understrekning av de reservasjoner som utenriksministeren her har lagt fram. Det er ikke nødvendig for meg å gjenta disse, men jeg har intet å bemerke til disse ting, og jeg gir dem min fulle tilslutning. Kanskje en bemerkning på ett enkelt punkt: Er det nødvendig, når dette svar først skal gis innen 10 juli, at man gir noe

svar før møtet i København er holdt? Jeg forstod utenriksministeren så at han ville gi foreløpig svar allerede i morgen, men forbeholde seg å komme med en nærmere redegjørelse etterpå, torsdag. Er det ikke mulig at disse to ting kan slås sammen?

Friis: Jeg synes ikke det ville være riktig om vi bare uten videre godtok beretningen og ikke uttalte oss litt om denne sak, selv om man er enig i resultatet. Det er jo alt i alt en så dypt alvorlig situasjon, og den dreier seg i virkeligheten i sitt innerste vesen ikke bare om økonomiske spørsmål, men i høy grad også om politiske spørsmål, så jeg føler allikevel trang til å si noen ord om saken.

Jeg har vært i tvil om vi i det hele tatt skulle motta innbydelsen. Utenriksministeren sa selv i det ene øyeblikk at vi "har ikke noe valg", men i det neste øyeblikk sa han at vi er "ikke pokka nødt" til det, så det er altså så ut fra vår egen situasjon, og endog ut fra utenriksministerens egen erklæring, at det kan være et realitetsgrunnlag for en viss tvil. Det som er det dypt alvorlige i hele stillingen, slik som også nå utenriksministeren forklarte det, er at den påstanden fra russisk side er riktig: at her var Frankrike og Storbritannia enig med De Forente Stater på forhånd. Det minner jo uhyggelig om München, bare med den forskjell at her fant de det allikevel lurest etterpå å innby Sovjet-Samveldet, men i virkeligheten var det åpenbart for alle da de kom til Paris, at det var Amerikas ønske at Sovjet-Samveldet ikke skulle gå med, og det er lett å forstå hvorfor. I en bok "American foreign policy in the making" forklarer professor Beard historisk hvordan Roosevelt hele tiden visste hvordan det ville gå, men også stadig visste at hvis han kom med positive forslag om forberedelse til krig, så ville han ikke få folket og kongressen med seg. Nå står kanskje også Marshall i den situasjon at han vet at hvis han kommer fram med et forslag om hjelp til Europa, innbefattet Sovjet-Samveldet, får han ikke kongressen med seg. Derfor må han bruke en gjenvei, og få Storbritannia til likesom å være Amerikas ambassadør i Europa for dette, for å kunne bringe hjelp kanskje også videre. Det skulle fra Marshalls side altså ikke ligge noen bestemt sovjet-fiendskap i planen. Men at det amerikanske folk og kongressen er meget antirussisk innstillet, vet vi jo.

Vi får da etter min mening etter møtet i Paris den internasjonale stilling, at på den ene siden står Amerika på det prinsipielt kapitalistiske standpunkt, på den andre siden står Sovjet-Samveldet på det prinsipielt sosialistiske standpunkt, og så er det mange grader av land imellom hvor man vil kunne fortsette forhandlingene. Jeg hadde selv tenkt meg fram til det som også utenriksministeren foreslår, at vi skal gå med, men under sterk understrekning av at for oss har det stått om her, om de Forente Nasjoner skal sjaltes ut eller ikke av denne

situasjon, og at vi derfor meget sterkt må understreke at Den økonomiske kommisjon i Genève egentlig er det apparat som her skulle være tilkalt. Det skriver jo også ingen mindre enn Leon Blum i det sosialistiske partiorgan "Le Populaire" for 30 juni. Han skriver her at han "mer og mer er blitt dypt overbevist om at Den økonomiske kommisjon i Genève er det mest kvalifiserte organ, og den som lettest kan tilpasses til å forberede den amerikanske hjelpeplan for Europa." Han vet, sier han, at den overbevisning ikke deles hverken fra amerikansk eller britisk side, men så fortsetter han sin argumentasjon med å si at kommisjonen i Genève eksisterer, og at dens sammensetning alt er fastslått. Så sier han videre at det fra fransk side er tanken å få oppnevnt spesialister, tekniske kommisjoner etter problemets art, etter som vi altså hører. Men, spør han, hvem skal utpeke dem, til hvem skal de avgi beretning, hvilken myndighet skal de ha?

Engelskmennene har på sin side tenkt seg en stor konferanse i London, men forutsetter at det ikke vil gå uten vanskelighet å bli enig om hvem som bør bli innbudt til den. Men jeg spør: Hvilken garanti har vi for at denne konferanse vil arbeide lettere og raskere enn Genève-kommisjonen?

Alt fra de første diskusjoner om Spania var det jo egentlig dette spørsmålet som stod for oss: Skal det være alvor eller ikke alvor med de Forente Nasjoner? Og her, når det for første gang fremlegges en plan om en inter-europeisk hjelp, så sjaltes så å si de Forente Nasjoner ut, settes uten videre til side. Jeg vet at det også blant våre folk som arbeider i de Forente Nasjoner, gjør seg meget sterke engstelser gjeldende i forbindelse med dette, så det gledet meg å høre at det punkt ble så sterkt understreket av utenriksministeren. Hva tanken egentlig er fra amerikansk side, det vet vi svært lite om, men vi behøver vel ikke å være uenige om at det ikke er for Europas blå øynes skyld at disse tingene kommer fram fra amerikansk side. De Forente Stater nærmer seg tydeligere og tydeligere en krise, som også de må ut av på et vis. Fra russisk side, i russiske aviser, fremheves dette meget sterkt. De nevner at amerikanske økonomiske eksperter mener at De Forente Stater alt i begynnelsen av 1948 vil stå oppe i en arbeidsledighet på 8 millioner, og at krisen utvikler seg meget raskt. De siterer der visse setninger fra Marshall-planen som jeg ikke har sett nevnt i de norske aviser. Utenriksministeren sa han hadde referert den in extenso, men det er vel ikke riktig.

Statsråd Lange: Nesten.

Friis: I de russiske avisene henvises det for det første til en setning i Marshalls tale, og for det annet til en bulletin som er sendt ut av den amerikanske ambassade i Paris, hvor det tales meget tydeligere enn

ellers om hva det er Amerika mener. Og fra russisk side fremheves det stadig at det i Marshalls tale står at De Forente Staters rolle "utelukkende skal innskrenke seg til sammen med vennlige makter å utarbeide europeiske programmer, og etterpå å understøtte slike programmer for såvidt som det stemmer med vår oppfatning å støtte dem". Så det er ikke så at det er et generelt tilbud om støtte, men støtten er avhengig av at de planer, de programmer som blir fremsatt, er slik at det stemmer med de amerikanske økonomiske interesser å støtte dem.

Og dermed kommer vi jo inn på det som også utenriksministeren sterkt fremhevet, at planen ikke bare er et tilbud om hjelp, men det er en plan som går ut på å endre eller iallfall blande seg inn i "den europeiske økonomis struktur". Det er også meget vesentlig for oss å fremheve at vi er klar over det. Og da må vi naturligvis også meget sterkt understreke at vi, selv om vi er et lite land, ønsker å føre vårt lands sosiale og økonomiske utvikling henimot den struktur som vi mener er den riktige for vårt land, og den prinsipielt riktige, og at vi ikke i mottagelsen av denne innbydelse til å sende tekniske eksperter til et møte i Paris, legger noen som helst villighet til å forandre vår grunnoppfatning av hvilken økonomisk struktur vi ønsker for våre enkelte land. Jeg forstår det så at dette også er Regjeringens innstilling, og under den forutsetning går jeg med på dens forslag.

Lavik: Eg reknar med at den vyrde utanriksministeren etter den utgreiinga han her har gjevi, ynskjer å vita korleis dei einskilte politiske partia som er representerte her i den utvida utanriksnemnda, ser på denne saka og på dei spørsmåla som utanriksministeren bar fram. Han har rett til det. Difor er det at eg bed om ordet, endå eg veit at eg er ein av dei som er minst orienterte i desse spørsmål. Men eg vil seia at eg er takksam for den orientering som utanriksministeren gav. Eg meiner at ho var nyttig; i minsto kjende eg det slik at for meg var det nyttig å få denne utgreiinga og den orienteringa som han gav oss. Eg tykkjer at den vurdering som utanriksministeren gav, var klår, og på meg verka ho også sakleg og nøktern.

Eg har ingen merknad å koma med til framlegget frå utanriksministeren. Eg meiner at vi må seia frå at vi er viljuge til å vera med på møtet i Paris. Og eg meiner at det er rett, slik som det ligg til rette, at dei 3 nordiske landa samrår seg om dei spørsmåla som her ligg føre, og om situasjonen i det heile. Med dei atterhald som utanriksministeren nemnde til sist, meiner eg at det vil vera urett, for ikkje å seia farleg, om Noreg ikkje gjekk med. Eg meiner at den einaste vegen som verkeleg no ligg open for oss, det er å gå med. Det er dette eg kan seia i den stoda som eg tykkjer at vi står oppe i no.

Andrå: Det er et meget viktig skritt vi her er i ferd med å ta, og hvis utenriksministeren har tid, tror jeg det ville være heldig om han f.eks. imorgen kl. 9 ga den samme redegjørelse for Stortinget som han her har gitt. Det er i grunnen litt av en ny praksis, når det gjelder et så viktig spørsmål som dette, bare å henvende seg til den utvidede utenrikskomite, når Stortinget sitter sammen. Det er også i Stortinget mange som er svært interessert i denne sak, og jeg ville være takknemlig om det kunne ordnes slik at utenriksministeren f.eks. imorgen kl. 9 i et hemmelig møte ga den samme utredning for Stortinget, som han har gitt her. Stortingets øvrige medlemmer får likesom lett det inntrykk at de blir holdt utenfor, at det er bare den utvidede utenrikskomite som blir holdt underrettet. Det styrker ikke komiteen og jeg tror heller ikke det styrker på annen måte, så hvis det kunne ordnes slik som nevnt, ville jeg være svært takknemlig for det.

Strand Johansen: Det som er en stor mangel ved behandlingen av denne sak i komiteen, er at de vesentlige opplysninger vi sitter inne med, bortsett fra de utenriksministeren har gitt oss gjennom bekjentgjørelsen av noten og Sovjet-Samveldets notat, har vi fra vår avislesning. Det er en såpass stor mangel ved et så alvorlig spørsmål at det er meget vanskelig å ta standpunkt til selve saken.

Jeg vil imidlertid sette fingeren på det punkt som også utenriksministeren fremhevet i noten fra den engelske og franske regjering, at det her dreier seg om å ta imot innbydelse til å delta i et administrativt apparat, som skal ha de oppgaver som her er skildret for oss. Denne tanke kom også til uttrykk i Marshalls tale, at det skulle opprettes et særskilt maskineri av dem som ønsket å delta i dette maskineri. Vi innbys altså ikke til å delta i en konferanse for å drøfte spørsmålet om opprettelse av et slikt maskineri, men vi innbys til å delta i en konferanse som skal nedsette eller organisere dette maskineri, og samtidig med at vi gir vårt svar har vi da, etter som jeg har forstått det, bundet oss til å delta i dette apparat. Man kan si at dette ikke er en politisk sak, og man kan understreke at de representanter som skal delta i denne konferanse, skal være økonomiske eksperter, men vi vet jo at politikk ikke er annet enn konsentrert økonomi, og dette blir selvsagt et politisk spørsmål hvordan man nå enn forsøker å bortforklare dette moment ved saken. Jeg ville derfor helst ha sett, i likhet med det som hr. Andrå har nevnt her, at saken før Norge avga sitt offisielle svar, ble forelagt Stortinget. Hr. Friis pekte også på at det uttrykkelig heter at man her skal drøfte eller endog virke på Europas økonomiske struktur. Hvis dette skal kunne gjøres, må den samordningskomite som nedsettes, utstyres med tilsvarende fullmakter, slik at den kan gripe inn i Europas økonomiske struktur, d.v.s. gripe inn i hvert

enkelt lands selvstendighet. Selv med de reservasjoner som den norske regjering her har tatt, synes jeg at saken ennå er så uklar og våre informasjoner så lite omfattende at for det første burde man forelegge saken for Stortinget, og for det annet ville jeg ønske, om Norges svar på dette skulle bli et imøtekommende svar, at vi da helst møtte på denne konferanse uten på forhånd å ha bundet oss til å delta i apparatet, at vi møtte der mer som iakttagere enn som deltagere i behandlingen av selve spørsmålet, og at konferansens resultater, når de forelå, igjen ble forelagt Stortinget, slik at Stortinget kunne ta endelig standpunkt til saken.

Smitt Ingebretsen: Jeg har ingen vesentlige bemerkninger å gjøre til den redegjørelse som utenriksministeren her har gitt. Jeg tror det er både klokt og riktig at man sier ja til innbydelsen til Paris, at man tar de reservasjoner som utenriksministeren her antydet, og at man i denne sak opptre i forståelse med de andre nordiske lands regjeringer. Utenriksministeren antydet at hvis det ikke kom noen innvending her, ville han i morgen gi en meddelelse til den franske og britiske regjering om at vi kom til å svare ja men at vi forbeholdt oss vår endelige utforming av svaret til siden. - Jeg vil i den anledning spørre om det også er i overensstemmelse med de andre nordiske regjeringers opptreden. Hvis det er det, har jeg ikke noe å bemerke til det.

Jeg tror ikke det er riktig i en så alvorlig sak som denne, at man søker etter mulige mindreverdige motiver for de forslag som kommer frem. Jeg tror ikke at Amerika er kommet med dette forslag for våre blå øynes skyld. Amerika er som vi andre stillet overfor uhyre vanskeligheter. På samme måte som vi i Europa sterkt føler hvor forferdelig vanskelig det er at vi har et ødelagt Midt-Europa midt iblant oss, vil sikkert også Amerika i sterk grad føle vanskelighetene ved å stå overfor et ødelagt Europa, så jeg tviler ikke på at Amerika med sitt forslag også vil tjene sine egne interesser. Det tror jeg i det hele tatt, at vi må regne med at de forskjellige stater, store og små, i de fleste tilfelle vil gjøre. Men det behøver ikke å bety at det er et forslag som ikke har de reelleste hensikter, som virkelig forsøker å finne en vei i en vanskelig situasjon. Jeg tror det er naturlig og riktig at vi deltar i dette forsøk.

Det kan naturligvis reises mange betenkeligheter. Fra russisk side er det, så vidt jeg har forstått, nærmest gitt uttrykk for et ønske om at tingene skulle forløpe i den omvendte rekkefølge, at Amerika først skulle gjøre rede for i hvilken utstrekning og på hvilken måte det vil hjelpe, og at så undersøkelsene skulle komme baketter. Jeg kunne tenke meg at dette ønske fra russisk side i noen grad skyldes at Russland hjemme hos seg selv ikke har det på samme måte som vi har det med tingenes behandling. Vi vet at i et land som

Amerika, som er avhengig av Kongressens beslutninger, er det naturlig at tingene ligger utredet for Kongressen, før man kan regne med Kongressens beslutning om omfanget og formen for den hjelp De Forente Stater skal yte. Kongressen vil først se: Hvor meget kan Europa hjelpe seg selv? - og så kommer hjelpeaksjonen. - Med den konstitusjonelle forskjell som der er på russisk styre og på det styre som er i Amerika og Vest-Europa, kan en russisk regjering på en ganske annen måte enn en amerikansk eller en vesteuropeisk regjering treffe en avgjørelse uten å ha en beslutning fra parlamentet å bygge på. Russerne kan ta tingene på den måten, mens det, så vidt jeg kan skjønne, må være nokså umulig for Amerika å kunne ta tingene i noen annen rekkefølge enn denne, at de først undersøker: Hva kan Europa hjelpe seg med selv? Hvor stort er så behovet for vår hjelp, hvor kan vi sette inn denne hjelpen, og på hvilken måte kan vi hjelpe Europa? For å si det kort: Jeg tror at Amerika tjener sine egne interesser med sitt forslag, men jeg tror også det tjener Europas. Jeg tror dette er et forsøk på å bringe verden på fote igjen, og jeg tror vi gjør rett i disse ting å regne med at forslagene har reelle hensikter og er båret av god vilje.

Trædal: Berre eit par korte merknader. Det er greitt nok at det kan vera den motgrunn å nemna her at vi har hatt for kort tid og for lite høve til å setja oss inn i det svære problemet som vi her står framfor, og det kan og vera motgrunnar av politisk-taktisk art. Men for min part vil eg då gjerne seia at så langt eg kan sjå, er i alle fall vår verdsdel, Europa, i så store vanskar, at det kjem for meg at det er nestan uråd å avslå ei innbyding til samarbeid slik som vi no har fått det. Det er mitt syn at vi pliktar å ta jamvel stor vågnad for å kunna medverka til å gjera denne freistnaden. Dersom det ikkje vert synt avgjort vilje til samarbeid, så skjønar eg ikkje korleis vi skal kunna atterreisa vår verdsdel. Eg tenkjer meg også at det er som hr. Smitt Ingebretsen sa om Amerika, at vel nok har dei i fyrste rekkje i tankar sine egne interesser, men dei ser at dei tek best vare på desse interessene ved å samarbeida om å atterreisa dei viktigaste delar av verda. Ut frå dette er det at eg finn ikkje å kunna ta den vågnaden at vi skulle avslå. Vi får vera med og ta den vågnaden som fylgjer med å gjera denne freistnaden.

Så til slutt: Dersom det skulle vera høve til det, trur eg det var rett av mange grunnar om Stortinget vart gjevi melding om innhaldet av det som utanriksministeren her har opplyst.

Støstad: Det kunne kanskje være grunn til å beklage at dette tilbud fra Amerika ikke kom gjennom F.N. og de organer F.N. har skapt på dette område. Det viser i grunnen en mindre tillit til F.N. enn man skulle ha ventet det ville blitt vist fra Amerikas side. Men nå er jo tilbudet

kommet, og selv om det måtte være riktig, som utenriksministeren sa, at vi for vår del i dette øyeblikk ikke er pokka nødt til å delta i Parisermøtet, delta i dette forsøk på samarbeid, så tror jeg nok vi må si oss selv at hvis det ikke på en eller annen måte lykkes å gjenreise Europa, vil det også gå lenge før vi kan gjenreise vårt land. Selv om vi rent snevert kunne si som så, at vel, vi greier oss ihvertfall selv ett års tid eller to, så tror jeg derfor at det i det lange løp ville være uklokt å holde seg utenom de forsøk, og jeg går ut fra ærlige forsøk, som gjøres for å hjelpe Europa på fote igjen. Vi har kanskje noen hver en følelse av at det ikke er så sikkert at denne plan heller vil føre til de resultater vi kunne ønske, men det gir oss etter mitt skjønn ikke rett til å avslå å være med. Jeg må derfor gi min tilslutning til de synsmåter som er kommet fram, først fra utenriksministeren og siden fra de fleste som har hatt ordet. Jeg er også helt enig i at vi tar de forbehold eller gir den begrunnelse for vår deltagelse som er skissert av utenriksministeren, og som jeg går ut fra i store trekk også vil bli akseptert på det felles ministermøte som tenkes holdt onsdag.

Jeg forstår så godt at det kunne være en fordel om Stortinget ble gjort kjent med dette. Men så vidt jeg forstår, har Regjeringen uten tvil adgang til uten å spørre Stortinget å gi sin tilslutning til deltagelse i en internasjonal konferanse, eller en europeisk konferanse av denne art. Jeg kan heller ikke dele det syn at man derved er bundet til det som måtte bli besluttet på konferansen. Jeg tror nemlig at ble det en beslutning som gikk oss imot på alle punkter, måtte det være vår rett å si fra at vi har deltatt her, men med det resultat konferansen har gitt, kan vi ikke fortsette. Jeg tror ikke det er noen konstitusjonell nødvendighet å forelegge spørsmålet for Stortinget. Men finner utenriksministeren en anledning til det, eller mener han det ville være ønskelig, har jeg selvfølgelig ingen ting å innvende mot det.

Monsen: Det er ingen av oss som er i tvil om at dette er det vanskeligste utenrikspolitiske problem vi har hatt å behandle på lang tid, og enda jeg er enig med hr. Støstad i at det vel ikke er noen konstitusjonell nødvendighet for Regjeringen å gå til Stortinget med denne saken, tror jeg at det etter sakens natur ville være i strid med ånden i hele vår konstitusjon, hvis ikke en slik sak gikk til Stortinget. Jeg tror også at når vanskelighetene melder seg - og jeg kan ikke skjønne annet enn at vi vil kunne komme opp i større vanskeligheter siden enn de vi kan se i dag - da vil medlemmene av den utvidede utenrikskomitee nødige være de eneste i nasjonalforsamlingen som har hatt kjennskap til dette på forhånd og som har hatt anledning til å drøfte det på forhånd. Jeg vil derfor, jeg hadde nær sagt, holde det for en nødvendighet at saken blir forelagt Stortinget i den

form utenriksministeren finner det riktig, og da med en gang, under enhver omstendighet før møtet i Kjøbenhavn, og også før det blir gitt noen foreløpig meddelelse til noe hold. Da er det vel det eneste riktige at det blir gjort ved stortingsmøtets begynnelse i morgen kl. 9.

Formannen: Før utenriksministeren får ordet, vil jeg bare få lov til å si at da utenriksministeren ba om å få dette møte, drøftet vi om det var hensiktsmessig å gå til Stortinget med en gang eller om man først skulle ta en orientering her i komiteen. Jeg foreslo da at man i en så viktig sak først orienterte den utvidede utenrikskomite, jeg trodde det allikevel var det riktige, og at man deretter tok saken i Stortinget. Jeg tror i grunnen det har vært utenriksministerens forutsetning hele tiden at vi skulle få den opp også i Stortinget, dersom det på noen måte ble høve til det. Jeg er derfor enig med de talere som har nevnt at Stortinget bør orienteres, og etter dette som er sagt her, går jeg ut fra at det er en selvfølge at det nå blir gjort.

Med hensyn til selve saken tror jeg ikke det kan være noe å tilføye etter den utførlige og utmerkede redegjørelse som utenriksministeren ga. Jeg synes den var klar. Med de forbehold han tok mener jeg det må være det eneste riktige vi nå kan gjøre, å delta i denne konferansen i Paris.

Jeg vil bare nevne en ting som ikke har vært nevnt. Dette gjelder jo den europeiske økonomi, og det må selvsagt være en riktig tanke og en riktig realitet i at først og fremst de land i Europa som er ødelagt under krigen, og som arbeider med gjenreisningen, ser til hva der kan gjøres på det økonomiske område ved å samarbeide og samordne kreftene for å gjenreise landene. Men samtidig må ikke Norge glemme at vår økonomi ikke bare er knyttet til Europa. Det er jo også mange andre europeiske land som er i samme situasjon. Vår handel og vår skipsfart er knyttet til verdensøkonomien. Men med de forbehold som der er tatt, og når man er oppmerksom også på denne side av vår økonomi, skulle det etter mitt skjønn ikke være noen betenkeligheter ved å gå til selve realiteten, nemlig et samarbeid, en samordning av kreftene først og fremst når det gjelder gjenreisningen her i vår egen verdensdel.

Det er også en annen ting som jeg synes det er riktig å nevne i forbindelse med denne sak, og det er Tyskland. Det står visstnok - så vidt jeg hørte av utenriksministerens redegjørelse - som en av oppgavene for denne konferanse at også den tyske økonomi skal komme med i dette samarbeid. Og hva man nå enn mener, så tror jeg nok at alle kan fastslå at i løpet av den tid som er gått siden våpenstillstanden i 1945, har det når det gjelder Tyskland vært 4 atskilte soner, hvor samarbeidet økonomisk sett så å si har vært stengt. Jeg tror at her er kanskje et av kjernepunktene i de vanskeligheter når det gjelder gjenreisningen i Europa, som må løses før en kan komme

videre. Det punktet der tror jeg er et meget viktig punkt i forbindelse med denne sak.

For øvrig kan jeg ikke se at der er noen egentlig prinsipiell forskjell mellom det at hvert enkelt land inngår økonomiske avtaler og handelsavtaler med andre land, og det at man kommer sammen og drøfter på hvilken måte man i fellesskap økonomisk skal innrette seg for best mulig å gjenreise økonomien i hvert enkelt land som er blitt rammet av krigen.

Jeg er meget glad over de forbehold som utenriksministeren tok når det gjelder FN, og derom tror jeg vi alle her er enige. Det som jeg tror virkelig ville være av betydning, var om det på Paris-konferansen nå ble sagt klart og tydelig fra at det som nå skjer, ikke må sette FN's virksomhet utenfor, eller på noen måte må nedsette FN's betydning. I de forbehold som utenriksministeren tok, er det jo også uttrykkelig og klart kommet til uttrykk at vi skal fra første stund av under Pariser-konferansen stå i nøye kontakt med FN's Økonomiske Råd og med de eksperter som FN allerede rår over på dette område.

Det er klart at det er riktig, det som hr. Strand Johansen sa, at dette er et politisk spørsmål, det er vel ingen her som tviler på det. Det er et politisk spørsmål av den aller største rangorden, og det er vel ingen som har tenkt å legge skjul på at det er tilfellet. Men hvordan man da skal innrette seg med representasjon på dette møtet i Paris, kan selvsagt diskuteres, om det skal være en politisk delegasjon, om utenriksministeren bør være på møtet, eller om man skal innskrenke seg til tekniske eksperter. Jeg forstår det slik at det kanskje allerede er enighet om at Sverige og Danmark skal sende bare tekniske eksperter, og da er det kanskje riktig at vi også gjør det.

Smitt Ingebretsen: Jeg har bare bedt om ordet for å gi min tilslutning til ønsket om at saken blir brakt inn for Stortinget, slik som stortingspresident Monsen nettopp har fremholdt.

Statsråd Lange: Formannen har alt sagt at det har hele tiden vært min tanke at dette spørsmål burde forelegges for Stortinget før noen endelig avgjørelse ble tatt; og det var fordi formannen mente det var nyttig først å ha en drøftelse her i komiteen, at jeg ikke allerede har bedt om å få saken opp i et stortingsmøte. Men hvis det er mulig å få til at det kan bli holdt et hemmelig stortingsmøtet i morgen kl. 9, er jeg bare glad for å komme og gjenta der den redegjørelse jeg har gitt her.

Det er ikke gjort noe forsøk av noen, tror jeg, på å bortforklare det politiske moment i denne saken. Det jeg sa var at ved at man sendte en delegasjon mer av fagfolk enn politikere til møtet i Paris, unngikk man å gi denne konferansen et for sterkt politisk preg. Det tror jeg er

heldig i samme mon som deltagelsen der kanskje blir begrenset. Hvis man kunne regne med som sikkert at deltagelsen ble meget stor fra hele Europa, ville den betenkelighet falle bort, men hvis det skulle vise seg at deltagelsen blir relativt begrenset, tror jeg det er en fordel at den politiske side av saken ikke understrekes ved at der møter politiske delegasjoner.

Når jeg har tatt det standpunkt å sende en delegasjon av den art, er det etter samråd med regjeringene i de andre nordiske land, og jeg tror at vi i denne saken bare har å vinne på å opptre mest mulig på linje med dem. Det er også etter samråd at jeg nevnte den tanken at man allerede i løpet av dagen i morgen skulle gi en foreløpig meddelelse, men så forbeholde seg å komme tilbake til selve utformningen av svaret med de forbehold som der blir å ta, etter at man hadde vært sammen i København. Men selvfølgelig vil der intet bli gjort før saken nå har vært i Stortinget i morgen.

Jeg skal ikke ta opp tiden mer. Jeg vil bare gjerne ha sluttet meg til det som her har vært sagt om at man ikke nødvendigvis skal forutsette dårlige motiver fra De Forente Staters side, som har tatt initiativet i denne sak. Det er ganske opplagt at Amerika handler som enhver stat i enhver situasjon først og fremst i egen interesse, og at det er en vesentlig egen interesse for Amerikas Forente Stater at Europas økonomi kommer på fote igjen, som det er i hvert enkelt av Europas lands interesse at den samlede verdensøkonomi kommer på fote. Men man skal ikke av den grunn se bort fra at det i amerikansk politikk og hos amerikanske statsmenn også er en ekte idealisme og en ekte trang til å hjelpe til å få Europa på fote igjen. Jeg tror ikke det er riktig å se bort fra at det også er et element, ved siden av den klare egeninteresse som dikterer at de gjerne vil ha et Europa som er i stand til å kjøpe det eksportoverskudd som de regner med at de meget snart vil ha i meget større omfang enn de har nå.

Strand Johansen: Jeg vil bare rette et spørsmål til utenriksministeren. - Forstod jeg utenriksministeren rett, når jeg oppfattet ham slik at de reservasjoner han omtalte, ennå ikke er endelig utformet fra Regjeringen, men først vil bli utformet etter konferansen i København?

Utenriksminister Lange: Ja.

Møtet hevet kl. 19.35.